

Research Article

The Concept of Sacred Texts in Religious Traditions of China in View of the Ideograph Jing and Symbolism of Weaving

Radpour, Esmail

Assistant Professor, Dep. Religions and Mysticism, Iranian Institute of Philosophy, Iran, Tehran.

(radpour@irip.ac.ir)

ABSTRACT

The Chinese word Jing 經 denotes a type of book with the qualities that make it celestial and sacred. Etymologically, this word is at root related to the symbol of warp (in contrast to weft) and other symbols of weaving. Despite the frequent usage of this word in the title of many Daoist, Confucian, Buddhist, and even Christian and Islamic traditional writings in China, the symbolic aspects of this ideograph are commonly neglected. This paper, explaining the primary meanings of Jing considering its graphical etymology as an ideograph, tries to clear up the complex of many conceptions associated with this Chinese character. It further examines the symbolism of weaving while clarifying the relationship of the concept of sacred texts with many other meaning of Jing, such as path, to cross, perpetuity, criterion, etc. This study that can be regarded as a kind of symbolic etymology, based upon the traditional method of word-symbol-meaning, represents some important dimensions of the conception of sacred texts for the Chinese.

Keywords: Sacred texts, weaving, warp and weft, symbolic etymology, Chinese characters.

Received: 2024/09/18 - Received in revised form: 2024/10/28 - Accepted: 2024/11/04 - Published online: 2025/01/20

 Radpour, E. (2025). The Concept of Sacred Texts in Religious Traditions of China in View of the Ideograph Jing and Symbolism of Weaving, *Journal of Philosophical Sophia Perennis*, 46(2), 140-164.

<https://doi.org/10.22034/iw.2025.479285.1809>

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Extended Abstract

The Chinese character Jing 經 as fundamental or sacred writ possess multifaceted symbolic dimensions. By studying these dimension, one can elucidate approximately twenty distinct concepts associated with the word. The philosophical Chinese method of Word-Symbol-Meaning (yan-xiang-yi) suggests that we identify an intermediary term bridging Jing and the concept of "sacred book." Examining the graphical etymology of the Jing ideogram, we observe warp threads on a loom. This connection to weaving symbolism provides the desired intermediary term. A cluster of interrelated Chinese characters, all rooted in metaphysical principles, revolve around the symbolism of weaving with gubernatorial, sociological, and cosmological applications. The ancient Chinese have viewed woven fabrics, nets, or any interconnected structure as representing the cosmic order, which forms the cosmological foundation of traditional societies.

Central to this symbolism is the primordial act of God as the Weaver, intricately weaving the threads of divine possibilities into the fabric of creation. These threads are envisioned as two categories: warp and weft, analogous to Yin and Yang or Heaven and Earth. This cosmic fabric, the Universal Veil, akin to the Hindu Māyā, both represents the Weaver through His act and conceals Him behind the veil. In the Huainanzi, the Dao is described as possessing warp and weft threads that intertwine harmoniously. When the Dao manifests as the Named Dao, it connects myriad branches with countless leaves. Also, the Grand One (taiyi 太一) is portrayed as the Weaver, encompassing Heaven and Earth, balancing Yin and Yang, and knitting the net of eight directional endpoints while weaving the web of six coordinates. This imagery evokes both Indrajalā, Indra's net, and the Upanishadic symbol of spider, creating its web from its own substance, moving upon it, and retracting its threads. This symbolizes Brahma's creation, preservation, and destruction of the universe. However, the spider's weaving method more closely than weaving on a loom, resembles the arts of netting, crochet, and knitting, particularly circular knitting. The crochet hook, the primary tool, as a symbol represents the Universal Intellect, the instrument of creation. The tool's shape echoes the Arabic letter alif, the first of all letters, or the Supreme Pen (al-qalam al-a'lā) in Islamic teachings. The function of the hook at the end of this tool, grabbing and knotting, mirrors that of the universal intellect extracting the thread of archetypal causes from the skein of primordial Hyle and interweaves individual realities, giving them form and determination. In knitting, though not always, two needles are typically used, representing the dual poles of manifestation: Purusha and Prakriti in Hinduism, Heaven and Earth in the Far East, or Pen and Tablet in Islamic esotericism. In knitting, the duality of warp and weft is represented by the "front" and "back" weave, not in terms of texture but in terms of the dual states that make the weave. Thus, the front and back weaves in

knitting represent again the intertwining of Yin and Yang within the fabric of the universe.

How, then, did the ancient Chinese apply the term "warp" to the concept of a sacred or fundamental book? One theory is that in ancient Chinese bookbinding, split bamboo strips were vertically connected with threads. This led to later methods where the spine and stitching of a book resembled the warp in textiles. However, this theory is inadequate, as stitching is generally considered a secondary aspect of a book. It is unlikely that the ancient Chinese primarily associated books with "warp" based solely on stitching. Another theory suggests that since "warp" was considered more fundamental than "weft" in ancient China, and served as the holder and stabilizer of the weft, sacred texts were named "warp" due to their stabilizing function. While this theory is more accurate, it falls short as the desired and comprehensive intermediary term to show all the symbolic dimensions. The only thing that stabilizes is not sacred text, and the most important function of the sacred text is not stabilization.

René Guénon has elucidated that the concept of "warp" as the vertical thread in textiles is applied to fundamental or sacred texts because they "descend" through the various realms of the Being, connecting all levels like the Vedantic *sutrātmā* (the thread of the *Ātmā*). In contrast, interpretive texts are referred to as "weft" as they elaborate on the multiple meanings revealed in the Jing books or "warp" within a specific level of existence. In the symbolic etymology of Jing, Guénon's statement is the most precise ever made, explaining the various aspects of "warp" as a symbol for sacred books. This arises from the opposition between warp and weft, the foundational nature of warp relative to weft, the verticality of warp versus the horizontality of weft, and the fact that weft, like warp, is applied to specific types of texts. We can now easily locate the place of "warp" as sacred texts within the symbolism of weaving. Just as warp is the primary thread in the "formation" (*takwīn*) of the macrocosmic and microcosmic fabric, sacred texts are considered the primary thread in "revelation" (*tanzīl*). They provide a firm rope for returning to the "Mother of Books," as termed in Islam, thereby stabilizing and reinforcing the systems of governance, society, and religion akin to strong warp threads on a loom.

Other than relation of the concept of sacred book to warp in weaving, this concept is connected to multiple meanings that all fall within the scope of the meanings of the word Jing including the craft of weaving, tensioning, passing through, path, straight, criterion, measure, cause, management, controlling, method, and perpetuity. Sacred book is primarily linked to two concepts derived from "warp": "tensioning" and the craft of "weaving" itself. "Tensioning," which refers to the establishment and tightening of warp threads on the loom, symbolizes the connection of celestial principles to the Earth. However, the function of the sacred book, which weaves together the warp and weft of celestial truths and earthly laws, is entirely the craft of "weaving" and is perfectly corresponded with both the

macrocosmic and microcosmic textiles. The concept of "passing through" illustrates the descent of the sacred book through the levels of existence, implying passing through those levels. This "path" is simultaneously the way by which a person returns to the source of the sacred word by traversing the "straight" path. Moreover, the sacred book serves as a "criterion and measure" that corrects human understanding of celestial truths and also determines social laws; for this reason, it will be the "cause" of human perfection, provided that one refers to the book for "management and control" of affairs and avoids straying from the course. Therefore, the "method" of interaction at the human state and the journey towards truths are all in the grasp of sacred texts. Finally, unlike books that are subject to the changes of time, sacred book transcends temporality and possesses "permanence and perpetuity."

References

Chinese

- Ban Gu 班固 (02-04-2013). White Tiger Hall Conference (baihu tong 白虎通), Chinese Text Project (Ed. Donald Sturgeon). Accessed 08-08-2022. <https://ctext.org/bai-hu-tong>
- Bao Yunlong 鮑雲龍. Explaining the Subtleties of Celestial Principles (tianyuan fawei 天原發微), in The Cannon of Dao, vol. 16, pp. 656-826.
- Cheng Xuanying 成玄英 (n.d.). Explaining the Title of Daodejing (daodejing kaiti 道德經開題), in in The Cannon of Dao, vol. 9. Pp. 228-32.
- Huainanzi 淮南子 (02-04-2013). Huainanzi. Chinese Text Project (Ed. Donald Sturgeon). <https://ctext.org/huainanzi>
- Liu Yiming 劉一明 (1994). Original Indications of the Journey to the West (xiyou yuanzhi 西游原旨). Shanghai Guji Pub. 上海古籍出版社.
- The Cannon of Dao (Zhonghua Daozang 中華道藏) (2003). Beijing: Huaxia Pub.
- The True Scripture of the Grand Cavernous Paradise in the Heaven of Supreme Clarity (shangqing dadong zhenjing 上清大洞真經), in The Cannon of Dao, vol. 1, pp. 1-46.
- Xu Xun 許遜. Notes of the Stone Box of the True Lord Xu (xu zhenjun shihan ji 許真君石函記), in The Cannon of Dao, vol. 17, pp. 672-87.
- Zhang Li 張理. Discussions and Diagrams on the Symbols of Yijing: Inner Section (yixiang tushuo neipian 易象圖說內篇), in The Cannon of Dao, vol. 17, pp. 1-21.

English

- Adler, Joseph (2020). The Original Meaning of the Yijing: Commentary on the Scripture of Change by Zhu Xi. New York: Columbia University Press.
- Coomaraswamy, Ananda (1935). "Angel and Titan: An Essay in Vedic Ontology". Journal of the American Oriental Society, 55 (4).
- Guenon, Rene (1995). Fundamental Symbols: the Universal Language of Sacred Science. Ed. by Michel Valsan, Quinta Essentia.
- _____ (1996). Symbolism of the Cross. US: Sophia Perennis et Universalis.
- Guo Qiyong (2018). Studies on Contemporary Chinese Philosophy (1949-2009). Translated by Paul J. D'Ambrosio et al. Leiden: Brill.
- Lee, Keekok (2008). Warp and Weft: Chinese Language and Chinese Culture. New York: Eloquent Books.
- Lewis, M. Edward (1999). Writing and Authority in Early China. New York: State University

- of New York Press.
- Pankenier, David W. (2015). "Weaving Metaphors and Cosmo-political Thought in Early China". *T'oung Pao 通報*. 101-1-3, pp. 1-34.
 - Schaberg, David (2017). "Classics (jing經)". *The Oxford Handbook of Classical Chinese Literature*. Edited by Wiebke Denecke, Wai-Yee Li, and Xiaofei Tian. Oxford Handbooks Online (oxfordhandbooks.com).
 - Schuon, Frithjof (2005a). *Prayer Fashions Man*. Selected and Ed. by James S. Cutsinger. IN, Bloomington: World Wisdom.
 - _____ (2005b). *The Essential Frithjof Schuon*. Ed. by Seyyed Hossein Nasr. IN, Bloomington: World Wisdom.
 - _____ (2018). *The Treasures of Buddhism*. IN, Bloomington: World Wisdom.

مفهوم متن مقدس در سنن دینی چین

نظر به اندیشه نگار چینی جینگ و تمثیلات بافندگی

علمی - پژوهشی

اسماعیل رادپور

استادیار گروه ادیان و عرفان، موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، تهران، ایران. (radpour@irip.ac.ir)

چکیده

کلمه چینی جینگ 經 به معنی نوعی کتاب است در بر دارنده صفاتی که آن را آسمانی و قدسی می گرداند. این کلمه از لحاظ ریشه شناسی در بن با تمثیلات بافندگی، خاصه تمثیل تار (در مقابل بود)، پیوند دارد. به رغم کاربرد فراوان جینگ در عنوان بسیاری از متون سنتی در تعلیم داتویی، کنفوسیوسی، بودایی و حتی اسلامی و مسیحی در چین، به جوانب تمثیلی این اندیشه نگار کمتر توجه شده است. این نوشتار می کوشد با تبیین معانی نخستین جینگ از حیث اشتقاقی صورت ترسیمی آن به عنوان اندیشه نگار، پیچیدگی مفاهیم متعددی را که پیرامون این نویسه چینی گرد آمده اند، واگشاید و با بررسی تمثیلات متعلق به بافندگی، نسبت مفهوم «متن مقدس» با دیگر معانی جینگ از قبیل «مسیر»، «گذر کردن»، «دیمومت»، «معیار» و غیر آن را معلوم کند. مجموعه این مطالعه که آن را ریشه شناسی تمثیلی (مبتنی بر روش سنتی لفظ-تمثیل-معنی) می توان خواند، ابعاد مهمی از ماهیت متن مقدس در نزد چینیان را روشن می سازد.

کلیدواژه ها: متن مقدس، بافندگی، تار و بود، ریشه شناسی تمثیلی، نویسه های چینی..

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۲۸ - تاریخ اصلاح: ۱۴۰۳/۰۸/۰۷ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۴ - تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۴/۱۱/۰۱

□ رادپور، اسماعیل؛ (۱۴۰۳) مفهوم متن مقدس در سنن دینی چین نظر به اندیشه نگار چینی جینگ و تمثیلات بافندگی، *جاویدان خرد*، ۴۶ (۲)، ۱۴۰ - ۱۶۴.

<https://doi.org/10.22034/iw.2025.479285.1809>

This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

مقدمه

در سنت چینی، نویسه جینگ 經 به معنی «کتاب» یا «کتاب مقدس»، در عنوان کتب بنیادینی که آسمانی و مقدس به شمار می‌روند، مانند داوده جینگ و یی جینگ، ظاهر می‌شود و واجد معانی تمثیلی چندی است که در پژوهش‌های جدید کمتر بدان پرداخته‌اند. در مقابل، در تعالیم سنتی دائویی و کنفوسیوسی، تبیینات متعددی از نویسه جینگ به دست داده‌اند که بسی دور است از قلمداد کردن آن صرفاً به منزله مفهوم عادی «کتاب». در اینجا، البته بر آن نیستیم که درباره شیوه‌های ترجمه این لفظ نقادی کنیم، بلکه در پی آنیم که در پس آنچه چینیان از مفهوم «کتاب مقدس» مراد می‌کنند، چه تعبیری نهفته است و چگونه این مفهوم با معانی متعددی دیگری که در این نویسه نهفته است، پیوند می‌یابد.

در نوشتاری دیگر که به معانی تمثیلی یی در یی جینگ پرداخته ایم، نشان دادیم که کار بستِ روش لفظ-تمثیل-معنی (ین شیانگ یی) در شناخت معانی ژرف نویسه‌های چینی تا چه حد مؤثر تواند بود (بنگرید به رادپور، ۱۴۰۱: مقدمه). این روش ساز و کاری بسیار سهل با نتایجی بسیار گسترده دارد. زبانزدی در نزد چینیان است که می‌گوید: «چوبکی عَلم کن و سایه‌اش را ببین». یعنی برای یی بردن به امور بسیار دوردست مانند اوقات روز و محل آفتاب، فقط کافی است چوبکی در پیش پایمان بر روی زمین عَلم شود. در روش لفظ-تمثیل-معنی نیز لازم است که به جای جستجوی معانی دوردست غیرصوری در الفاظ واجد صورت و لفظ و صوت، حدّ وسط بین آن دو را پیدا کنند که همان صورت تمثیلی است. یعنی در لفظ، تمثیل را باید جست و در تمثیل، معنی را. این روش را حکمای چین در شرح متون سنتی چین به کار می‌بردند. با کار بست این روش بر نویسه‌های چینی که در اصل خصائص تمثیلی آنها غیر قابل انکار است، کار ما نوعی ریشه‌شناسی تمثیلی خواهد بود که نتایج آن هرگز از روش‌های عرفی لغت‌شناسی به دست نمی‌توانست آمد. اما این بدان معنی نیست که لغت‌شناسی مرسوم یکسره بی‌فایده است، بلکه نگرش تمثیلی، مطالعات فیلولوژی را عمقی‌تر می‌تواند بخشید که در روش‌های مرسوم دستیابی به آن میسر نیست.

شناخت آنچه نوشتار چینی درباره مفهوم کتاب مقدس می‌گوید و صورت ترسیمی آن همواره پیش چشم حکمای چین بوده است، چه درباره آن سخن گفته و چه سخن نگفته باشند، در شناخت ماهیت کتب مقدس در سنن دینی و معنوی چین بسیار راهگشا خواهد بود. همچنین، از جهت آنکه تمثیلات، بر خلاف تشبیهات و استعارات عرفی، کیفیتی جهان‌شمول دارد، شناخت تمثیلات بافندگی در نسبت با مفهوم کتاب مقدس، کلیدهایی در برابر صاحب نظران می‌نهد که با آن گنجینه تمثیلات یکسان و مشابه در سنن دیگر را نیز می‌توانند گشود.

در دسته‌بندی سنتی از نویسه‌های چینی (از زمان‌هایی بس دورتر از عصر هان و تألیف لغتنامه شوون در اواخر قرن یکم میلادی)، نویسه جینگ در میان طبقات شش گانه، در ذیل نویسه‌های اشاری (جی شی 指事) یا «نویسه‌هایی که مفاهیم را ترسیم می‌کنند» قرار می‌گیرد، یعنی دقیقاً همان چیزی که «اندیشه نگار»

(ideograph) خوانده می‌شود. در این نوشتار پس از نگاهی به معانی سنتی جینگ به منزله کتاب مقدس و بررسی اشتقاق صورت این اندیشه نگار که مفهوم تار (در مقابل پود در مصطلحات بافندگی) را نمودار می‌کند، درباره تمثیلات متعلق به صنعت بافندگی سخن می‌گوییم و سپس به این پرسش که چگونه مفهوم کتاب مقدس با رشته تار در بافندگی پیوند تواند داشت پاسخ می‌دهیم و به عنوان جمع بندی درباره ارتباط مفهوم کتاب مقدس با معانی متعدد دیگر نویسه جینگ بحث خواهیم کرد.

۱. مفهوم شناخت جینگ

در سنت چینی، جینگ را به هر کتابی اطلاق نمی‌کرده‌اند. چه در تعلیم کنفوسیوسی و چه در تعلیم دائویی (که دو دین بزرگ بومی چین اند). جینگ عنوانی تکریمی است که برای بزرگداشت کتب مقدس و مکرم به آنها اطلاق می‌شود. در تعلیم کنفوسیوسی مهم‌ترین پنج کتاب خود را جینگ‌های پنج گانه می‌نامند که عبارت است از: یی جینگ (易經؛ دفتر تجلیات)، شی جینگ (詩經؛ دفتر اشعار)، شو جینگ (書經؛ دفتر تواریخ)، لی جی (禮記؛ کتاب آیین‌ها) و چوئن چو (春秋؛ سالنامه بهار و پاییز). البته کتبی دیگری نیز هست که کنفوسیوسی‌ها آنها را جینگ می‌نامند.^۱ ویژگی صوری همه این کتب در تعلیم کنفوسیوسی یکی محوری بودن برای سنت است و یا به عبارت دیگر، سنتی بودن به معنی دقیق کلمه و دوم استقبال همگانی و سوم قدمت. ویژگی مقدس بودن (مکرم و معزز در نزد مردم و مؤید اراده آسمان بودن) از جمع این سه نتیجه می‌شود. از نظرگاه دائویی نیز جینگ تنها بر کتب مقدس اطلاق می‌شود، لیکن مقدس بودن (از ناحیه قدس بودن) از ویژگی‌های اصلی جینگ دائویی و مهم‌ترین آنهاست و نه آنکه از ترکیب و تألیف ویژگی‌هایی دیگر، مقدس بودن هم نتیجه شود. در یکی از کتب دائویی آمده است:

آنچه در طریقت دائویی جینگ نامیده می‌شود عبارت است از آواهای به ظهور رسیده از جانب حقایق آسمانی و مکتوبات متعلق به انفاس سه گانه.^۲ هیچ کتابی جینگ شمرده نشود مگر آنکه رب اعلی (شانگ دی 上帝)^۳ بر جاودانان حقیقی^۴ وحی (شوئن یین 宣演) کرده باشد و آنان سپس آن وحی را به عالم

۱. مقصود ما تنها متکثر شدن کتب آیینی کنفوسیوسی به عدد ۱۳ نیست. بلکه حتی کتبی مانند دفتر مقدس کوه‌ها و دریاها (شان‌های جینگ 山海經) در نظر است که موضوع آن جغرافیای تمثیلی است. درباره جایگاه جینگ در تعلیم کنفوسیوسی بنگرید به نوشته شابرگ با عنوان «کهن نامه‌ها» (۲۰۱۷) و یائو شین جینگ (۲۰۰۰: صص ۴۷-۶۷).

۲. انفاس سه گانه عبارت است از نفس غیبی (شوئن چی 蓍)، نفس ازلی (یونن چی 元) و نفس بدایت (شی چی 始) که سه مرتبه عالی در مرتبه دائوی بانام پیش از پدید آمدن صور علمی است. مراد آن است که اصل کتبی که جینگ نامیده می‌شود، از مراتب متعالی‌ای است که نه تنها بر پدید آمدن صور سفلی و علوی در آسمان حدوث (عالم شهادت) تقدم علی دارد، حتی بر پدید آمدن صور علمی در آسمان قدم (عالم غیب) نیز تقدم دارد.

۳. رب اعلی وجه مشخص دائو در مرتبه آسمان است که متعلق عبادات و ادعیه و قربانی‌ها قرار می‌گیرد.

۴. جاودانگی بالاترین مقام از طبقات اولیا در سنت دائویی است، مطابق با مقام بقا در تصوف.

زیرین [یعنی دنیا] منتقل کرده باشند (دفتر حَقّانی پردیس بزرگ در آسمان صفوت متعالی، بی‌تا: پس گفتار، ص ۴۶الف).

یکی از حکمای دائویی، چنگ شوئن یینگ (ف. در حدود ۶۵۵م.) جینگ را از طریق چهار مفهوم مضمّر در این لفظ، یعنی عِلّت (由)، مسیر (徑) (جینگ)، روش (法) و دیمومت (常) توضیح می‌دهد:

(۱) نخستین تبیین [برای اصطلاح جینگ (کتاب مقدّس)] «عِلّت» است. یعنی در میان ایزدان ارجمند آسمانی عوالم ثلاثه و سروران چهارده گانه [=صفوف مختلف فرشتگان دائویی] هیچ کدام نیستند که بدون عِلّت واقع شدن این جینگ‌ها (یعنی کتب مقدّس)، به دائو تحقّق یافته باشند. (۲) دومین تبیین «مسیر» است. یعنی [جینگ] می‌تواند گشوده گردد و در ده هزار موجود سربان یابد، چهار گونه زندگان را به سوی کمال هدایت کند و برای متعلّمان همچون معبر و پُل باشد و این مسیر ضروری برای سلوک به سوی حقیقت است. (۳) سومین تبیین «روش» است. یعنی [جینگ] معطوف است به سوی غیب و باطن و چون متکلم و مرجع کلام^۱ مجرّد و لطیف است، راهنمای عامّه تواند بود و سرمشق فرهمندان. (۴) چهارمین تبیین «دیمومت» است. یعنی چون مبادی و اصول [جینگ] ژرف است و دوردست و ساکن و خموش و بالابند، هنر و فتی است که ده هزار نسل و صدها فغفور آن را دگرگون نتوانند ساخت (چنگ شوئن یینگ، بی‌تا: ص ۲۳۱ب-ج).^۲

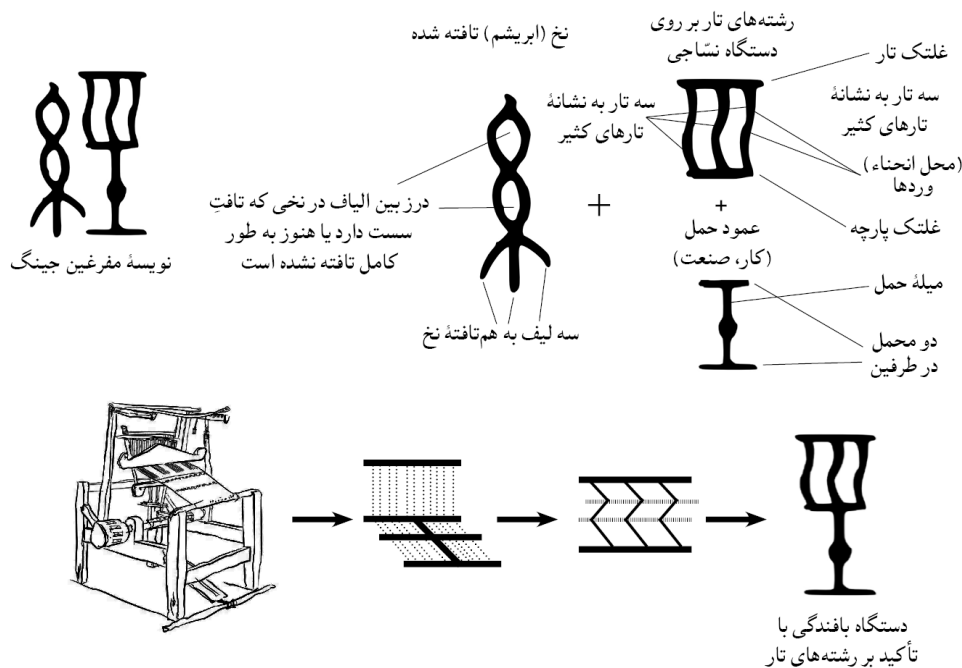
پی گرفتن تفسیرها و تأویل‌های حکمای دائویی درباره جینگ، خود نیازمند مطالعه‌ای مستقل و مفصّل است. در اینجا، به همین اشارات بسنده می‌کنیم و می‌پردازیم به اشتقاق صوری نویسه جینگ که به لحاظ رمزشناسی اهمیت بسیار دارد، خاصّه از این جهت که در باییم در میان حدود بیست مفهوم مختلف که با این نویسه سر و کار دارند (گو چی یینگ، ۲۰۱۸: ص ۳۷۱)، کدام اصلی‌تر و کدام فرعی‌تر است. در حقیقت، «دفتر مقدّس» یا «کتاب بنیادین» یکی از معانی نویسه جینگ است و می‌خواهیم به این پرسش پاسخ دهیم که چگونه «دفتر مقدّس» با معانی مختلف این کلمه پیوند دارد، معانی‌ای از قبیل: مسیر، معیار، روش، گذر کردن، بافندگی کردن، اندازه کردن، عِلّت، تدبیر کردن، دیمومت و حتّی محور شمالی جنوبی، طول جغرافیایی و یا شبکه شریان‌های لطیف.

کهن‌ترین صورت نویسه جینگ در نوشته‌های موسوم به خط نگاشتِ مفرغین (جین ون 金文؛ اواخر شانگ و جو در حدود ۱۱۰۰-۲۰۰ ق.م.) یافت شده است و در خط نگاشت استخوان‌ها (جیا گون 甲骨文، ۱۲۵۰-۱۰۰۰ ق.م.) یا نیست یا هنوز تشخیص داده نشده است (بنگرید به پَنگِیر ۲۰۱۵: ص ۴). این نویسه 經 متشکل است از دو بخش، یکی 衤 که یک رشته نخِ تافته شده را نشان می‌دهد و جزء دیگر، 經 دستگاه نساجی را

۱. در اینجا متکلم دانوست که به واسطه کتب مقدس سخن می‌گوید و مرجع کلام نیز دانوست که کتب مقدّس درباره او سخن می‌گویند.

۲. این ترجمه مبتنی است بر ترجمه آساندری (۲۰۲۱: صص ۲۹-۳۰) همراه با تصرّفی چند در قیاس با متن چینی در جُنگ هُوآ دانوژانگ (جلد ۹، ص ۲۳۱ب-۲۳۱ج).

نمودار می‌کند و بر تارهای کشیده شده بر روی آن تأکید کرده است. تار رشته‌های عمودی در منسوجات است و پود رشته‌های افقی. در تصویر زیر، اجزاء مختلف نویسه جینگ را در خط نگاشت مفرغین نشان داده ایم:

اما شو شین (۵۸-۱۴۸ م.) نویسنده لغتنامه شوون (說文، نگاشته شده در قرن یکم م.) 經 را مفید صوت در 經 (به نظر او مطلق بافندگی) می‌داند و در مدخل 經 می‌گوید:

جینگ 經 عبارت است از رگهای آنها. مشتق است از 川 به معنی رودخانه در زیر زمین. 經 افاده صوت می‌کند. بعضی گفته‌اند: جهان زیرزمینی آبی را گویند جینگ (شو شین، ۲۰۰۵).

او 經 را نمودار گذرگاه آبهای زیرزمینی می‌داند. این اشتباه از آنجا نشأت گرفته است که در نویسه‌های مهرنوشت (جوان شو 篆書؛ از ۲۲۱ ق.م.) خطوطی که رشته‌های تار را نشان می‌دهد، متصل به دو طرف ترسیم نکرده‌اند (經) و بنابراین تارها به صورت کهن 川 (به معنی رودخانه) شبیه شده است. از سوی دیگر، او خط بالایی را زمین دانسته است: «رودخانه در زیر زمین» و جزء باقی مانده (工) را مفید آوای نویسه دانسته است، چنان‌که دخالتی در معنی نویسه ندارد.

با نظر کردن به نویسه‌هایی که از جزء 經 تشکیل شده‌اند، در همه موارد، مفهوم «تار» (در مقابل بود) تأیید و مفهوم «گذرگاه آبهای زیرزمینی» رد کرده می‌شود: مثلاً 經 به معنی «ساقه (گیاه)» است که از تصویر عمود بودن تار مشتق است و یا 經 «گردن» است، باز به همان سبب و یا 輕 «سبک» است همچون یک رشته نخ؛

勁 به معنی «قوت» است ولی بیشتر در معنی قدرت مقاومت، همچون رشته نخ محکم که پاره کردنش آسان نیست، خاصه با توجه به آنکه در صنعت بافندگی چین باستان، رشته‌های تار ضخامتی در حدود دو برابر رشته‌های پود داشته‌اند.

معانی مختلف نویسه جینگ همه به نحوی از انحاء با مفهوم «تار» و جهات تمثیلی آن پیوند دارد. مثلاً یکی از معانی این نویسه «مسیر» است. رشته عمودی که از طول منسوج «عبور» می‌کند و امتداد می‌یابد تا به مقصد مشخص، ایده «مسیر» را تداعی می‌کند. همچنین این نویسه به معنی «طول جغرافیایی» یا «محور شمالی جنوبی» نیز است که آنها هم به این جهت از تمثیل «تار» بازمی‌گردد که طولی است. کمی بعد سخنانی را در این باب خواهیم افزود. بعضی از معانی دیگر جینگ، مانند «معیار» ناشی از این تصوّر است که تار «قوام بخش» پارچه است و نسبت به پود «اصل» به شمار می‌رود.

۲. تمثیلات بافندگی

در نویسه‌های کهن چینی یک دسته «تمثیلات بافندگی» به هم پیوسته وجود دارد که چنان‌که گفته‌اند (بنگرید به پنکینر، ۲۰۱۵) هم اطلاعات جامعه شناختی دارد و هم اطلاعات جهان شناختی، ولی مهمتر از هرآنچه گفته‌اند، اطلاعات مابعدالطبیعی دارد.^۱ تمثیل بافندگی که صنایع بسیاری (نساجی، قالی بافی، توربافی، قلاب بافی و غیره) با آن سر و کار دارند، گستردگی بسیاری دارد که بررسی همه جنبه‌های آن نیازمند مطالعه‌ای مفصل است. در اینجا، ناچاریم تنها به بعضی از جنبه‌های این تمثیل بپردازیم.^۲ نویسه‌هایی چون جینگ (經)؛ تار، وی (緯؛ پود)، گانگ (綱؛ رسن اصلی تور)، جی (紕؛ رسن‌های فرعی تور) و بسیاری دیگر و ترکیبات آنها همه در عین حال که با تمثیلات بافندگی پیوند دارد، معانی مختلف جهان شناختی و جامعه شناختی و حکومت داری نیز یافته است. مثلاً جینگ لوئن 經綸 که لفظاً به معنی چله کشی در بافندگی (استقرار رشته‌های تار بر روی دار) است، از دیرترین زمان، به معنی «حکومت داری» نیز بوده است، دست کم از زمان نگارش بی جینگ، بخش تبیین تمثیلی (سیانگ جُوآن 象傳) در اواخر عصر دودمان جوی غربی (۱۰۴۵ ق.م.

۱. پنکینر در نوشته خود در پی اثبات کاربرد دوگانة تمثیلات نساجی هم بر نظام عالم و هم بر نظام جامعه است. مابعدالطبیعه در نوشته او جایی ندارد، اگرچه یک بار از این تعبیر بهره می‌جوید. آنچه درباره شعر «شرق اکبر» (داؤنگ اکبر) از شی جینگ می‌گوید که پیوندی میان ستارگان و بافندگی برقرار می‌سازد و نیز سخنان او درباره منظومۀ زنان بافنده (جی فو فو 機婦賦) که اشاره است به تطابق دستگاه بافندگی با ظهورات آسمانی و درباره تذکرۀ زنان بزرگ (لیه نو جُوآن 列女傳) که دال است بر تطابق دستگاه بافندگی با امور حکومت، همه و همه بسیار خواندنی است، ولی باید توجه داشت که نویسنده گرامی، صاحب کتاب نجوم و کیهان شناسی: تطبیق زمین بر آسمان، «آسمان» شرق دور را عموماً همان آسمان مرئی دنیا می‌داند و حیث تمثیلی برای خود آسمان قائل نیست.

۲. رنه گون فصل چهاردهم کتاب معانی رمز صلیب را به «تمثیل بافندگی» اختصاص داده است. در اینجا، به جهت اختصار، روشنگری‌های فوق العاده او را تکرار نمی‌کنیم و خواننده علاقه مند را به این کتاب و ترجمه دکتر بابک عالیخانی (انتشارات سروش، ۱۳۷۴) ارجاع می‌دهیم، لیکن بنیاد هر آنچه از این تمثیل می‌گوییم در اشارات گون نهفته است.

– ۷۷۱ ق.م.). در پی جینگ (شش خطی ۳، جوئن، تمثیل کبیر) آمده است: «ابرهای باران زا] و آدرخش، شش خطی جوئن [دشواری] را شکل می‌دهد. شهریار [در وقت مقتضی این شش خطی] با رجوع به آن [مملکت را] چله کشی می‌کند [یعنی حکومت را به سامان می‌کند]». ^۱ حتی تعبیری مانند، گوئی جینگ 歸經 (لفظاً «بازگشت به جینگ (تار)») که در نوشته‌های مینگ دزی و سوین دزی یافت می‌شود و به معنی اعاده وضع درست پس از دوره آشوب است، سخت یادآور فعل دفتین زدن در بافندگی است که عبارت است از کوبش دفتین یا شانه بر رشته‌های پود و تنظیم کردن آنها مطابق با رشته‌های تار، یا به عبارت دیگر «بازگشت به تار». در حقیقت، چینیان باستان یک منسوج (یا تور یا هر نوع شبکه توری) را نموداری از نظام عالم می‌دانسته‌اند که خود بنیاد جهان شناختی نظام جامعه سنتی به شمار می‌رفته است. اما، اینگونه نیست که نخست لغاتی وضع شده باشد برای امور مختلف بافندگی و سپس حقایق عالم و جامعه را به واسطه آن لغات تشبیه کرده باشند به عناصر مختلف بافندگی، بلکه عناصر مختلف بافندگی در ذات خود با تار و پود عالم ترابط وجودی دارد و این ترابط از آنها تمثیلاتی ساخته است که در حوزه‌های مختلف به کار بسته می‌شود. در خصوص خود دستگاه بافندگی سنتی ^۲ نیز چنین می‌توان گفت که اینگونه نیست که بشر آن را صرفاً برای برآوردن حوائج خود ساخته و سپس آن را تمثیلی برای نمودار ساختن ساز و کار عالم دانسته باشد، بلکه باید گفت دستگاه بافندگی چنان ساخته شده است که اولاً ساز و کار عالم را نمودار سازد.

اما از نظر نباید دور داشت که نظام عالم خود مبتنی بر اصولی مابعدالطبیعی است که تمثیلات بافندگی بیش و پیش از هر چیز دیگر، آن اصول را نمودار می‌سازد. به قول فریتیفوف شوان، «بدیهی است که هر فعالیت عادی بازتابی است از فعل ازلِ خداوند: بدین سان، بافنده‌ای تواند گفت که "هستی" ^۳ نخستین پارچه الهی است، به

۱. این سخن همچنین واجد معنی سلوکی ژرفی در تعالیم کیمیای دانوبی است. لیو بی مینگ می‌گوید: «در جینگ لوئن (چله کشی)، جینگ به معنی نظم بخشیدن به رشته هاست یعنی هماهنگی بین و یانگ؛ لوئن به معنی سامان دادن غلتک‌ها [بر روی دستگاه بافندگی] است یعنی افزودن و کاستن و پیش روی و پس روی. اگر جینگ باشد و لوئن نه [رشته‌ها منظم شود ولی غلتک‌ها محکم نشود]. منسوجی حاصل نمی‌گردد. اکنون بدان که با معرفت اجزاء انوشدارو ولی بی‌معرفت پاس‌های آتش ۱ به دائو تحقق نتوان یافت» (لیو بی مینگ، ۱۹۹۰، ص ۱۳۱ ب).

درباره اجزاء انوشدارو و پاس‌های آتش بنگرید به کتاب رموز دائویی نوشته لیو بی مینگ (زندگی روزانه، ۱۴۰۲)، بخش ۱، فصول ۲ و ۳.

۲. قید «سنتی» از آن جهت است که دستگاه‌های بافندگی مدرن از خواص تمثیلی برخوردار نیست: «آنچه دستگاهی سنتی (نظیر دستگاه بافندگی) را از دستگاهی مدرن متمایز می‌سازد، آن است که دستگاه سنتی امتزاجی است از سادگی معقول و تمثیلاتی صریح و از حیث معنوی مؤثر با کیفیتی زیباشناختی که مجموع آنها برای انسان به هنجار ضروری است. دستگاه‌های ماشینی مدرن، بر عکس، از این کیفیات برخوردار نیست و به جای خدمت به انسان و یاری کردن سلامت و سعادت او، او را به بردگی می‌گیرد و از خصال انسانی تهی می‌سازد» (شوان، ۲۰۱۴: ص ۶۲ پ).

۳. در اصطلاحات شوان، موافق با تعالیم هندویی و دانوبی، «هستی» بر مرتبه تعینات صقع ربوبی اطلاق می‌شود و «فوق هستی» بر مرتبه لاتعین.

معنی آنکه "فوق هستی" مقدراتِ مصدری (اسماء الله) را در "هستی" می‌بافد و "هستی" به نوبه خود آنها را در تجلیات کونیه می‌بافد، یعنی در فرشتگان، عوالم و موجودات» (شوان، ۲۰۰۵، ص ۶۳). در این تعبیر، رشته‌های تار و پود در نسج اسماء الهی نمودار اسماء جمالی و جلالی خواهد بود که خود جلواتی از شئون «مطلق- لایتناهی» ذات است و «قطبیت» لاقید- لایتناهی» در مرتبه ظهور «در بافتار» پرده» [یا حجابِ عالم] یا «مایا» یا «نسبیت» تکرار شده است» (شوان، ۲۰۰۵، ص ۳۲۴). در کتاب هُوای نَان دُزی (تألیف در قرن دوم ق.م.) آمده است: «دائو واجد تار است و پود، رشته‌هایی که منسجماً از یکدیگر می‌گذرد. او [ذاتِ دائو] چون به دائوی واحد [یعنی دائوی بانام] می‌رسد، هزار شاخه و ده هزار برگ را به هم می‌پیوندد» (هُوای نَان دُزی، ۲۰۱۳، ۲:۷). بنابراین، اگر مرتبه تعین ثانی در کلیت آن لحاظ شود، رشته‌های تار نمودار اسماء الهی (هزار شاخه) است که نسج ربوبی را تعیین می‌بخشد و رشته‌های پود اعیان ثابت (ده هزار برگ) خواهد بود که مظاهر آن اسماء الهی به شمار می‌روند. در سنت چین، نسبت میان تار و پود درون صقعی و برون صقعی را با سه خطی‌ها و شش خطی‌های بی جینگ (دفتر تجلیات) می‌توان نشان داد. در متون سنتی، به طرق مختلف این خطوط را تار و پود تلقی کرده‌اند. در یک دیدگاه هر خط پیوسته یا یانگ، تار به شمار می‌رود و هر خط گسسته یا یین، پود. همچنین، سه خطی‌های چین (☰؛ آسمان) و کوئن (☷؛ زمین) را رشته‌های تار گفته‌اند و شش سه خطی دیگر را پود گفته‌اند.^۱ می‌توان چنین اندیشید که هر یک از سه خطی‌ها سه رشته تار یا پود را شامل می‌شود، بنابراین، در این نظرگاه، ۶ رشته تار خواهیم داشت و ۱۸ رشته پود و بدین سان، «۲۴» رشته تار و پود خواهیم داشت و «۱۰۸» نقطه تقاطع که هر دو از اعداد تمثیلی مشهور در سنت چینی است. از نظرگاهی دیگر، همه سه خطی‌های هشتگانه را رشته‌های تار و همه شش خطی‌های شصت و چهارگانه را رشته‌های پود گفته‌اند (جانگ لی، بی‌تا: مقدمه نویسنده، ص ۱ ج). از آنجایی که خطوط بی جینگ را هم در مرتبه غیب ازلی یا «آسمان قدم» (سین تین 先天) لحاظ می‌کنند و هم در مرتبه ظهور یا «آسمان حدوث» (هُوتین 後天)، در نظرگاه آسمان قدم، آنها نمودار تار و پود درون صقعی یا مبادی ظهور خواهند بود و در نظرگاه آسمان حدوث، نمودار تار و پود برون صقعی یا مکونات ظهور یافته.

در مرتبه ظهورات کونیه، بافته الهی به هیأت حجابِ عالم همراه با حیثیات دوگانه تار یانگ و پود یین یا تار آسمان و پود زمین یا تار ذات و پود جوهر یا تار صورت و پود ماده یا کیفیات مردانه و زنانه به ظهور می‌رسد:

نیای انتقال انفاس ده هزار گانه [از آسمان قدم به آسمان حدوث]، خزانه نفس [ازلی] و مصدر ده هزار موجود است. نفس [ازلی] در اصل مجرد از هرگونه ماده است. چون روح [ازلی] حرکت کند، نفس [ازلی]

۱. «در سه خطی‌های هشتگانه آسمان قدم، چین و کوئن بنیاد تجلیات (بی) به شمار می‌روند و آنها را شش فرزند یاری می‌کنند. بدین سان، شش فرزند همگی افقی‌اند و تنها چین و کوئن عمودی‌اند. عمودی مانند رشته‌های تار بر روی دستگاه بافندگی. افقی مانند پودهای متعلق به رشته‌های تار. یین‌ها و یانگ‌ها جدا جدا بالتناوب از یکدیگر می‌گذرند» (بانو یوپین لنگ، بی‌تا: صحیفه ۱۴، ص ۷۷۵ ج).

تجلی می‌یابد. آنچه در بالاست «تار» و آسمانی خواهد بود و آنچه در پایین است «پود» و زمینی خواهد بود. راه گذر آنها از یکدیگر همچون [تشکیل دهنه توسط] وردهاست و چشم انداز یگانگی آنها همچون [پودگذاری توسط] ماکوست: یک رفت و یک برگشت (شو شوین، بی تا: ص ۶۷۵ الف).

در هُوای نَان دُزی تَای بی (حضرت واحد بزرگ) است که چون بافنده‌ای ترسیم شده است که «همچنان که آسمان و زمین را در درون خود دارد و کوه‌ها و رودخانه‌ها را بی‌مانه می‌کند و درهم می‌فشد و بین و یانگ را نگاه می‌دارد و برون می‌افکند، همچنین تور جهات هشت گانه [چهار جهت اصلی و چهار جهت فرعی] را می‌تند و پارچه جهات شش گانه [راست و چپ و پیش و پس و بالا و پایین] را می‌بافد» (هُوای نَان دُزی، ۲۰۱۳، ۸:۸). در تمثیلات ودایی (سَمهیتا) از تور ایندوره (اینْدُرْجالَه^۱) سخن گفته می‌شود. ایندوره با بافتن این تور در ابعادی «بزرگتر از بزرگ» (مَهتو مَهان؛ اَتَهزوه وَده ۸:۸) هم عالم میانی (اَنْتَرِیکْشه؛ همان ۸:۵) را می‌سازد و هم مرتبه ناسوتی (اَیْم لُگه؛ همان ۸:۸) را و با آن هم دشمنان را فرو می‌کوبد و هم موجودات عالم را در تاریکی (تَمْس؛ همان) غواصق فرو می‌برد. حکمای بودایی مَهاییانه در نوشته‌های خود، از این تمثیل بسیار بهره گرفته‌اند و تا به چین و ماچین (به ویژه در مکتب تاج گل، هُوایِن 華嚴) راه آن را با عنوان «تور بَرَهْمَه» (فَان وانگ 梵網) یا «تور شاه بَرَهْمَه ای» (فَان وانگ وانگ 梵王網) گشوده‌اند. در متون مَهاییانه، از تور ایندوره سخن به میان می‌آید که در هر نقطه تقاطع شعاعات این تور با دوایر متحدالمرکز (یا به تعبیر متون سنتی «در هر چشم از چشمان تور»)، گوهری قرار دارد و در هر گوهر، تصویری از همه گوهرهای دیگر بازتابیده شده و این تمثیلی است از پیوند در هم تنیده عوالم متکثر عالم. در آغاز ترجمه چینی رساله‌ای بودایی (که اصل سنسکریت آن نامشخص است) به نام دفتر مقدس تور بَرَهْمَه آمده است:

در آن زمان، بودا تور شاه آسمانی بَرَهْمَه بزرگ را مشاهده می‌کرد و فرمود: «عوالم بی‌شمار همچون چشم‌های تور است. هر کدام از این عوالم متفاوت است و تفاوت هایشان بی‌حد و حصر. دروازه‌های تعلیم بودایی [محملاً «دروازه‌های دَهزَمه» در اصل] نیز چنین است» (فَان وانگ جینگ 梵網經).

بنا بر تمثیلات اوپنیشدی (بُرِهْدَارْتِیکَه اوپنیشْد ۲۰:۱؛ ۲؛ مونْدَکَه اوپنیشْد ۷:۱)، مانند عنکبوتی که در تارهای خود حرکت می‌کند و آن را از لعاب خود می‌تند، بَرَهْمَه کُل عالم را می‌آفریند. مطابق تفاسیر طریقت ودائته، همچنان که عنکبوت خود علّت فاعلی (نیمیتته کارنه)، علّت مادی (اوپادانه کارنه) و نیز علّت افنایی (آیه کارنه) تار عنکبوت است، بَرَهْمَه نیز علّت فاعلی، علّت مادی و نیز علّت افنایی عالم است (مثلاً بنگرید به سدائنده، ودائتساره: بندهای ۵۵-۵۶). در گوشتیکی براهْمَنه، «خورشید» یا اَگنی به سان عنکبوتی یاد کرده

۱. الفاظ فارسی قالی و جل محتملاً با همین جالَه سنسکریت به معنی «تور؛ تار عنکبوت» ریشه‌ای مشترک دارند. همچنین، صنعت بافندگی را در غرب ایران، «جولایی» می‌گویند.

شده است که پرتوهای خورشیدی را در شکم خود دارد (کوماراسوامی، ۱۹۳۵: ص ۳۹۸). در تار عنکبوت نیز نوعی تار و بود دیده می‌شود. در حقیقت، شعاعات آن، همچون رشته‌های تار نمودار جوانب ذاتی است که موجودات را تا به مبدأ یا مرکز هدایت می‌کند و دوایر متحد‌المرکز که جای رشته‌های بود را می‌گیرد، رمزی از جوانب جوهری و نیز مراتب یا عوالم مختلف است که توسط شعاعات به یکدیگر متصل‌اند. همچنین، معیّت وحدت و کثرت در عالم را در تار عنکبوت می‌توان دید، زیرا تار عنکبوت نمودار سازنده عالم است «تحت نسبتِ دوگانۀ اتّحادِ ذاتی و جداییِ وجودی ... از نظرگاه شعاعات [در تار عنکبوت]، یک شیء معین خود مبدأالمبادی است؛ از نظرگاه دوایر متحد‌المرکز یک شیء معین ظهور یا تجلّی است، بنابراین، نه مبدأالمبادی فی نفسه است و نه صرفاً صورتی از او» (شوان، ۲۰۱۸: صص ۳۴-۳۵). اما تار عنکبوت همچنان که رمز نسج عالم در آفاق است، رمزی از نسج عالم صغیر یا وجود انسان نیز است، همچنان که مولانا قبله‌نمای حقیقت در باطن انسان را چون عنکبوت اسطرلاب می‌داند که بخشی از اسطرلاب است که بر لوحی میانی با نقوش مشبک همچون تار عنکبوت حرکت می‌کند. این نقوش مشبک اوصاف ازلی را در وجود انسان ثابت و محکم کرده است و عنکبوت اسطرلاب رازهای آسمان غیب و خورشید روح را تعلیم می‌کند (مولانا، ۱۹۲۵-۱۹۳۳: دفتر ششم، ص ۴۵۱، ابیات ۳۱۳۸-۳۱۴۱):

آدم اصطرابِ اوصافِ علُوست	صفِ آدم مظهرِ آیاتِ اوست
هرچه در وی می‌نماید عکسِ اوست	همچو عکسِ ماه اندر آبِ جوست
بر صُطربلایش نقوشِ عنکبوت	بهر اوصافِ ازل دارد ثبوت
تا ز چرخِ غیب وز خورشیدِ روح	عنکبوتش درس گوید از شروح

عنکبوت بیش از آنکه یادآور انتظام رشته‌ها بر روی دستگاه بافندگی باشد، با هنر توربافی، میل بافی و قلاب بافی، به ویژه فنّ گردبافی پیوند دارد. به خصوص در قلاب بافی جهاتی از تمثیل بافتن نهفته است که شایسته است در اینجا ذکر شود. میل قلاب بافی که ابزار اصلی بافتن است، رمزی از عقل کلّ تواند بود که ابزار آفرینش موجودات به شمار می‌رود. همچنین، نظر به قامت راست میل قلاب بافی به پیوند آن با تمثیلات حرف «الف» و نیز قلم اعلی در تعالیم اسلامی به آسانی می‌توان پی برد. از سوی دیگر، قلاب در سر این میل، وظیفه «گرفتن» و «گره زدن» (یا اصطلاحاً ایجاد «چشمه»؛ یادآور «چشم» در «تور ایندزّه») را دارد، همچون عقل کلّ که از کلافِ هولۀ ازلی، رشته حقایق مصدری را برمی‌گیرد و با صورت بخشیدن به آنها، فردیت‌ها را گره می‌زند و تعیین می‌بخشد. اما در هنر میل بافی باز ابعاد تمثیلی دیگری هست. در میل بافی، نه همیشه ولی عموماً، دو میل به کار می‌رود (مطابق با دو پایِ پسین عنکبوت) که نموداری است از قطبین سازنده ظهور، پرورش و پُرکرتی هندوان یا آسمان و زمین شرق دور یا قلم و لوح در عرفان اسلامی. در میل بافی جای دوگانگی تار و بود را بافتِ «رو» و «زیر» می‌گیرد، البته نه از حیث بافتار، بلکه از حیث حالات دوگانۀ کلی که بافت را تعیین

می‌بخشد. بنابراین، بافت‌های زیر و رو در میل بافی نیز رمزی است از در هم تنیدن بین و یانگ در بافته عالم. در هر حال، این بافته همان حجاب یا پرده مایا در تعلیم هندویی است که در عین حال، هندوان او را «بافنده بزرگ» خوانده‌اند. نظر به مراتب متکثرِ ظهور، از نسج‌های متعدّد می‌توان یاد کرد. در حقیقت، هر مرتبه به مثابه بافته‌ای است که چهره حق را محبوب می‌کند و از تالاقی تارهای ذات و پودهای جوهر، تشخیص و تفرد موجودات در مراتب مختلف تعین می‌یابد یا «گره» زده می‌شود. پس، اگر منافذ شبکه بافت را در نظر آوریم، معلوم خواهد شد که از پس حجابی یگانه که نمودار تنها یکی از مراتب ظهور تواند بود، آنچه از انوار جمال الهی عبور می‌کند، به اندازه منافذ آن یک حجاب قابل مشاهده است و چون حجاب‌های بیشتر، یعنی مراتب وجودی بیشتری را لحاظ کنیم، انوار کمتری عبور می‌کند. اکنون با توجه به معانی دوگانه تمثیل حجاب که هم محبوب می‌کند و هم آشکار، اشاره‌ای می‌توانیم کرد به جنبه منفی تمثیلات بافندگی. به تعبیر ودائته‌ای مایا هم واجد «نیروی افکنش» (ویکشپه شکتی) است و هم نیروی حاجب (آورنه شکتی). از اینجاست که گفته می‌شود که ایندژه با توری که می‌بافد این عالم ناسوتی را در ظلمات فرو می‌برد. نظر به جنبه منفی تمثیل بافندگی و با توجه به نگاه مزدایی به عنکبوت (تند در بندهشن) به مثابه خرفستر، تمثیل قرآنی عنکبوت و تار او بسی جالب توجه خواهد بود: خانه عنکبوتی اهل کفر سست‌ترین خانه هاست (سوره عنکبوت، آیه ۴۱). اهل کفر که در پی اولیائی جز خداوند واحد الاحد، یعنی در پی تقلیدات و تخمینات و اوهام و خیالات نفس‌اند، در تقلیدی وارونه خانه‌ای بی‌بنیاد بنا می‌کنند که نه فقط قابل اتکا نیست، بلکه حجابی ساخته دیو و بشر است افزون بر همه حجب طبیعی و تکوینی در عالم.^۱ به قول مولانا جلال الدین محمد (۱۹۲۵-۱۹۳۳: ص ۳۰۵، آیات ۴۶۲-۴۶۳):

بر مثال عنکبوت، آن زشت خو پرده‌های گنده را بر بافد او
از لعاب خویش پرده نور کرد^۲ دیده ادراک خود را کور کرد

همین معنی منفی در تمثیل عنکبوت است که در دو فصل قصه سفر به غرب (شی یوچی 西遊記؛ فصول ۷۲ و ۷۳) مورد اشاره قرار گرفته است که بدون توجه به تمثیلات متعلق به بافندگی راز آن را نتوان گشود. در این داستان، هفت زن ریسنده تارهای ابریشمی ساکن در کوهستان و غار «ابریشم ریزی» ظاهر می‌شوند که صورت اصلی آنها هفت روح عنکبوتی است و آن تارهای ابریشم همان تارهای عنکبوت است. یکی از شارحان

۱. تنها می‌پرسیم که آیا نام گذاری عجیب شبکه جهانی اطلاعات با عنوان وب (تار عنکبوت) به تبع اینترنت (تورهای درهم بافته) و آن هم به تبع نتورک (شبکه توری) و تداول آنها در معانی امروزی، امری تصادفی است؟ کاربرد عمومی لفظی به عنوان ترجمه اینترنت در میان زبان‌های مختلف دنیا نادر است و بسیار جالب توجه است که چینیان برای اشاره به این پدیده مدرن، ترجمه چینی آن لفظ (وانگ لو 網絡، یعنی تار عنکبوت) را در گفتار روزمره خود به کار می‌برند.

۲. از لعاب اوهام نفسانی، حجابی بر سر راه نور ساخت و خود را از نور محبوب ساخت.

دائویی دربارهٔ این عنکبوتان آورده است:

تارهای لفاظی‌های اهریمنی و شهوت آلود را می‌تند تا در طریق سلوک رخنه وارد کنند. همچون کلاف کردنِ نخ‌ها، چنانکه آن را نتوان از هم گشود و از آن رهایی نتوان یافت ... این زنان اهریمنی همچون کسانی‌اند که از مکتوبات و دفترهای مقدّس جاودانان کهن می‌دزدند و به شرق راهی می‌نمایند که سر از غرب در می‌آورد. گر‌های آنان کُندکننده [راه عبور از] تور بزرگ آسمان است و دامی است برای گرفتار کردن افراد سلیم القلب و مانعی بر سر طریق بزرگ روندگان. خطر آنان همچون خطر کوهستان ابریشم ریزی است و ظلمت آنان چون ظلمت غار ابریشم ریزی (لیوی مینگ، تأویلات قصّه سفر به غرب، فصل ۷۲).

در حقیقت، این ارواح خبیث عنکبوتی که همان عواطفِ هفت‌گانه‌اند^۱، تارهای تعلّقات را می‌تند و با همکاری دیوی (به نام «دیو-شهریار صد چشم») از جنس هزارپا موقتاً توفیق می‌یابند که تانگِ سینگ (راهب بودایی فرستادهٔ دودمان تانگ، قهرمان داستان) را اسیر گردانند و تنها سلاحی که با آن هزارپا مقابله تواند کرد، «میل قلاب دوزی» بودهی سَنُوَه پُرلَمبا است که از جنس پولاد و آهن و طلا نیست، بلکه «در چشمان خورشیدی فرزند او گذاخته و ساخته شده» است. فرزند او «فرمانده خوشهٔ پروین» است و این مادر و پسر با مرغ و خروس یعنی در هر حال با خورشید پیوند دارند.^۲ به عبارت دیگر آن میل رهایی بخش از جنس انوار خورشیدی است. میل قلاب دوزی در واقع خاصیت دوگانهٔ «گره زدن» و «گشودن» را دارد و همچنانکه تمثیلی از ابزار آفرینش عوالم به شمار می‌رود، همچنین ابزار گشودنِ گر‌های تعلّقات (هم تعلق به منسوجات عوالم و هم منسوجات اوهام و خیالات و شکوک فردی) نیز است. افراد موجودات که محلّ تالاقی تار و پود حجاب‌های تعلّقات به شمار می‌روند، در هر مرتبه با گشودنِ گر‌های تعیین فردی و تعلقِ دنیاوی (یا هر مرتبهٔ مفروض دیگر) در حقیقت از یکی از آن حجاب‌ها خلاص شوند (بنگرید به گون، ۱۹۹۵: ۲۳۲-۲۳۳ و نیز ۲۷۷-۲۷۸) و به شرط توفیق در آزمون‌هایی که پرده دار بزرگ پیش روی آنان قرار می‌دهد، این سیر کشف حجب به هم دیداری با بافندهٔ اعظم تواند انجامید.

۳. جینگ به منزلهٔ کتاب مقدّس

اکنون وقت آن است بپرسیم که چه می‌شود، نویسه‌ای را که به معنی «تار» در نَساجی است، چینیان باستان بر مفهوم «کتاب مقدّس» اطلاق کرده‌اند؟ یک نظریهٔ آن است که در شیوهٔ کتاب آرابی کهن چینیان خیزران‌هایی را که به طول شکافته شده‌اند، با رشته نخ‌هایی به هم می‌پیوندانند. این نظریه را نخستین بار جانگ بینگ لین

۱. خوشی و خشم و تشویش و اندیشه و غم و ترس و اعجاب.

۲. دقت کنید به تقابل «هفت خواهر» در خوشهٔ پروین با هفت زن ریسندهٔ تارهای ابریشم در این داستان که همان «هفت روح خبیث عنکبوتی»‌اند و همچنین تقابل پرنده با حشره. پرندگان نظر به بال‌هایشان رمز فرشتگانند و حشرات نظر بدانکه غالباً در زیر زمین یا در مکان‌های تاریک لانه می‌کنند، رمزی از دیوهایند.

مطرح می‌کند (بنگرید به لویس، ۱۹۹۹: ۴۷۴، پ۱۵). بر مبنای آن در شیوه‌های متأخرتر، شیرازه و دوخت کتاب همچون تار در منسوجات است. این نظریه بسیار ناکافی است، چه دوخت کتاب به هر شکل که باشد، از امور فرعی کتاب به شمار می‌رود، و نمی‌توان چنین اندیشید که چینیان باستان کتاب را «تار» گفته‌اند به این سبب دوخت کتاب نخستین چیزی است که وقتی به کتاب می‌اندیشیده‌اند، به ذهن آنها متبادر می‌شده است.

هنگامی که سر و کارمان با تصویر «تار» نساجی باشد، از مکمل آن، یعنی «پود» نمی‌توان چشم پوشید. در چین باستان «تار» نسبت به «پود»، بنیادی‌تر بوده است و نگاه دارنده و قوام بخش پود به شمار می‌رفته است. همچنین رشته‌های تار از ضخامت بیشتری نسبت به رشته‌های پود برخوردار بوده است (بنگرید به پَنکیر ۲۰۱۵: ۲۴). توجه به این نیز ضروری به نظر می‌رسد که متونی تفسیری بر کتب جینگ در دودمان هان تدوین شد (به عنوان تعالیم شفاهی و طریقتی کنفوسیوس) که آنها را «پود» (در مقابل تار) نامیدند. پس، دو گونه متون را تار و پود می‌نامیدند. کتب اصلی‌تر را تار می‌گفتند و کتب فرعی‌تر را پود. مطابق با چنین دیدگاهی، عموماً گفته‌اند کتب مقدس را بدان سبب تار نامیده‌اند که قوام بخش چیزهای دیگر است.^۱ این سخن دقیق‌تر و صحیح‌تر به نظر می‌رسد ولی این هم گویی ناکافی است. تنها چیزی که قوام بخش است، کتاب مقدس نیست و مهم‌ترین کار کتاب مقدس هم قوام بخشی نیست. اما در خصوص رجحان تار بر پود در چین باستان، می‌توان استناد کرد به لغتنامه ژیا (نوشته شده در قرن سوم ق.م.) که جینگ را همنشین مفهوم «بنیاد» (جی 基) می‌داند. یکی از شروح شوون آورده است:

جینگ رشته نخ است که در طول منسوج به کار می‌رود. نخست تار را مستقر می‌کنند و سپس پود را به کار می‌برند. از اینجاست که قواعد سه گانه و فضایل پنجگانه جاودان و هنرهای شش گانه را گفته‌اند: تار جاودان آسمان و زمین (تین دی جی چانگ جینگ 天地之常經) (دوان یوشای، ۲۰۰۵).

در بعضی کتب کهن درباره جهان‌شناسی، از جمله کتاب هوای نان دزی آورده‌اند که «محور شرقی غربی پود به شمار می‌رود و محور شمالی جنوبی تار» (هوای نان دزی، ۴: ۱۲). این دقیقه حکمی، تبدیل به یکی از معانی جینگ شده است. یعنی هنگامی که چینیان می‌خواهند به محور شمالی جنوبی اشاره کنند، الفظی که معنی «شمال» و «جنوب» می‌دهد، به کار نمی‌برند، بلکه در یک لفظ می‌گویند جینگ. اصلی بودن محور شمالی جنوبی و فرعی بودن محور شرقی غربی را از تطابقات صور چهارگانه (سی شیانگ 四象) با جهات چهارگانه به آسانی می‌توان دریافت. صور چهارگانه به ترتیب عبارتند از یانگ بزرگ = و بین کوچک = و یانگ کوچک

۱. بنگرید به نوشته‌های لی کی کوک (۲۰۰۸: ۲۳۷-۲۳۹)، یائو سین جینگ (۲۰۰۰: ۵۶) و آدلر (۲۰۲۰: ۳۲۳). جوزف آدلر نوشته است: «نخستین معنی کلمه جینگ "تار" یا نخ‌های عمودی یک پارچه بافته شده بر روی دستگاه نساجی است- بنابراین آن "تار" ستون فقرات یا پایه و توسعاً قاعده نظام بخش بنیادین آن به شمار می‌رود».

== و بین بزرگ ==. یانگ و بین بزرگ به طور خالص یانگ یا بین اند ولی یانگ و بین کوچک، به سبب غلبه یانگ یا بین در آنها یانگ یا بین اند. یانگ بزرگ و بین بزرگ با جهات جنوب و شمال پیوند دارند. یانگ کوچک و بین کوچک با جهات شرق و غرب پیوند دارند. بدین سان، معلوم است که در نظرگاه چینیان باستان محور شرقی-غربی نسبت به محور شمالی-جنوبی فرعی به شمار می‌رفته است، همچنان که جهات فرعی نسبت به چهار جهت اصلی، فرعی به شمار می‌رود.

هنوز گمان می‌کنیم نگاهی رمزاندیش‌تر لازم است که گره معمای تطبیق مفهوم تار بر کتب مقدّس را بگشاید. مؤید این سخن آن است که سوژه نیز در زبان سنسکریت به معنی «رشته تافته شده» است. بودائیان نخستین در چین هنگامی که می‌خواستند لفظ سوژه را به زبان چینی بازگردانند، در ترجمه آن به جینگ به خود تردید راه ندادند. سوژه رساله مقدّس است و جینگ نیز همچنین. مفهوم نخستین سوژه رشته نخ است و جینگ نیز همچنین. همچنین، لفظ عربی «سوره» احتمالاً با «سیرا» سریانی پیوند دارد که هم به معنی «رشته نخ» و «تار» و «رسن» است و هم به معنی هر یک از تقسیمات کتاب به فصول و بخش‌های مختلف. رنه گنون معلوم کرده است که مفهوم تار به عنوان رشته عمودی منسوجات از آن جهت بر کتب مقدّس اطلاق می‌شود که کتاب مقدّس در طول عوالم وجود «نازل» می‌شود و در تمثیل، سیری از بالا به پایین دارد و از مراتب متکثر «گذر می‌کند» و همچون سوژاتما (رشته آتما) به تعبیر هندوی همه آن مراتب را به یکدیگر متصل می‌گرداند. حال آنکه کتب تفسیری بود نامیده شده است به سبب آنکه تفصیل دهنده یک مرتبه از مراتب متکثر در معانی نازل شده کتب جینگ یا تار است. او می‌نویسد:

در زبان چینی، جینگ «تار» منسوج است و وی «بود» آن. جینگ در عین حال بر کتاب اصلی نیز دلالت می‌کند، حال آنکه وی دالّ است بر شروح آن. تمایز میان «تار» و «بود» در مجموعه نوشته‌های مقدّس سنتی چین، مطابق است با تمایزی که در مصطلحات هندوی میان شروتی که ثمره الهام مستقیم است و شمریتی که حاصل تعمق بر مضامین شروتی است، قائل می‌شوند... اگر تنها یک تار و یک بود را لحاظ کنیم، معلوم خواهد شد که آن دو چلیپایی را شکل می‌دهند که تار بازوی عمودی و بود بازوی افقی آن است و بنابراین، هر گره در این منسوج که نقطه تلاقی دو رشته عمود بر یکدیگر است، مرکز آن چلیپا محسوب می‌شود. اکنون ... خط عمودی نمودار چیزی است که همه درجات وجود را به واسطه متصل کردن نقاط متطابق آنها به یکدیگر، پیوند می‌دهد، و خط افقی نمودار بسط یکی از این مراتب یا درجات است (گنون، ۱۹۹۵: ۶۵-۶۶؛ گنون ۱۳۷۴: ۱۱۸-۱۱۹).

در رمزشناسی لفظ جینگ، این دقیق‌ترین سخنی است که هرگز گفته‌اند و وجوه مختلف «تار» به عنوان رمزی برای کتب مقدّس را توضیح می‌دهد. این رمزشناسی، هم از تقابل تار با بود به دست آمد و هم از بنیادی بودن تار نسبت به بود و هم از عمودی بودن تار و افقی بودن بود و هم آنکه بود نیز مانند تار بر گونه‌ای از متون اطلاق شده است. در اینجا می‌توانیم پرسید که آیا «تار جاودان آسمان و زمین» (که از شرح شوون نقل شد) همان شأن «کتب مقدّس» به منزله پیوند دهنده آسمان با زمین نیست؟

با توجه به آنچه درباره تمثیلات بافندگی گفته شد، اکنون نسبت میان مفهوم کتب مقدس با تمثیل رشته تار معلوم می‌شود. در حقیقت، همچنان که تار، رشته اصلی در «تکوین» نسج عالم کبیر و عالم صغیر است، کتب مقدس رشته اصلی در «تنزیل» و «تشریح» به شمار می‌رود و چون رسی محکم، راه رجوع به ام الكتاب به تعبیر اسلامی یا خزانه پابنده غیب (چانگ بی 常易) به تعبیر دائویی را برای اهل آن فراهم می‌کند و همچون رشته‌های محکم تار بر روی دستگاه بافندگی، نظام حکومت، جامعه و دین را ثابت و محکم می‌گرداند. اکنون با بازگشتی به داستان سفر به غرب و زنان جادو که رشته‌های ابریشم می‌بافتند و صورت ارواح خبیث عنکوبتی بودند، و با توجه به وجوه دوگانه تمثیلات بافندگی،^۱ سخن لیو بی مینگ در شرح آن معلوم می‌شود. مطابق نظر او، زنان بافنده در این داستان اشاره به کسانی است که معنی کلام مقدس را مقلوب می‌کنند یا اساساً کتب مقدس را تحریف می‌کنند یا بلکه در بعضی موارد، جعل می‌سازند. بنابراین، همچنان که کتب مقدس با تمثیلات بافندگی پیوند دارد، قلب معانی یا تحریف و جعل کتب مقدس نیز با جنبه منفی همان تمثیلات ربط پیدا می‌کند.

نتیجه گیری

با توجه به معانی مذکور، پیداست که جینگ را صرفاً «کتاب» گفتن روا نیست. در زبان انگلیسی این لفظ را به book یا classic یا scripture ترجمه می‌کنند که این ترجمه آخر شاید یگانه ترجمه درخور ممکن باشد. در زبان فارسی، برای ترجمه جینگ با تعابیری مانند «کتاب مقدس» که نوعی صیغه دیناتی به کتبی می‌بخشد که محتوای آنها مابعدالطبیعی است، چندان موافق نیستیم. اما به جای «کتاب» تعبیر «دفتر» را پیشنهاد می‌کنیم که در بعضی آیین‌های طریقتی غرب ایران، برای اشاره به مکتوبات مقدس به کار می‌رود. همچنین، لفظ «دفتر» از قدیم‌ترین ایام با حکومت داری گره خورده بوده است که یکسره در توافق با نگاه تمثیلی چینیان به حکومت داری فرشتگان در آسمان و بالاتر از همه فغفور آسمان‌ها یا فغفور اعلی است. به عبارت دیگر، همچنان که به فرمان پادشاهان زمینی، دفترداران وقایع سالیانه را در دفاتر ثبت می‌کنند، به فرمان پادشاه آسمانی، جاودانان یا همان اولیای دائویی، حقایق ازلی را در دفاتر مقدس ثبت می‌کنند.

یکی از مفاهیم مهمی که با لفظ جینگ همراه است، چنان که در آنچه از چنگ سوئن بینگ نقل گشت نیز بدان اشاره شده بود، مفهوم «دیمومت؛ جاودانگی» (چانگ 常) است. تأکید اصلی بان گو (۳۲-۹۲ م.) حکیم بزرگ کنفوسیوسی، آنجا که می‌خواهد چستی جینگ را توضیح دهد، بر این مفهوم است:

چرا جینگ‌های (دفاتر) پنج گانه پنج عدد است؟ بدان که جینگ به معنی جاودان و دائمی است. ما طرق پنجگانه فضائل جاودان (ووجانگ 五常) را داریم، پس، از پنجگانه جینگ‌ها سخن می‌گویند. یوه جینگ (دفتر موسیقی) شفقت است؛ شو جینگ (دفتر اسناد تاریخی) راست کاری است؛ لی جینگ (دفتر

۱. در یک نظر کلی می‌توان گفت که رشته یا رسن هم تمثیلی است از حبل المتین که موصل زمین و آسمان باشد و هم تمثیلی از بند تعلقات.

آداب و آیین‌ها) آیین دانی است؛ بی‌جینگ (دفتر تجلیات) حکمت است؛ شی‌جینگ (دفتر اشعار) ایمان است (بان‌گو، ۲۰۱۳، صفحه ۸، بند ۵).

کتاب مقدّس بر خلاف کتب عرفی، از حقایق ازلی ابدی سخن می‌گویند و با دگرگونی‌های زمانه سر و کار ندارند، بلکه اگر دربارهٔ امور زمانمند هم سخنی می‌گویند، اصولی که تعلیم می‌دهند بر همه زمان‌ها صدق می‌کند. این مفهوم نیز به معنی تمثیلی جینگ، یعنی «تار» بازمی‌گردد. بود گسترش یک نقطهٔ مفروض در مرتبه‌ای خاص همراه با شروط آن مرتبه را نمودار می‌کند. مثلاً اگر مرتبهٔ بشری مطمح نظر باشد، گسترش عرضی اصول کلی و جاودان که تار در طول مراتب وجود به آن مرتبه رسیده، همراه با شروط زمانی و مکانی خواهد بود، ولی خود تار از آن شروط آزاد است. بنابراین، تار نمودار بی‌زمانی و دیمومت خواهد بود. مطابق با سخنی که از چنگ شوئین یینگ نقل شد، «دیمومت» یکی از چهار مفهوم مضمّر در جینگ است. سه مفهوم دیگر، یعنی «علّت»، «مسیر» و «روش» نیز، با تمثیل «تار» قابل تبیین است. تار «علّت» ابقای بود و کلّ منسوج است و بدون آن بافندگی بر روی دار میسر نیست. همچنین، معلوم شد که تصویر گذر تار از رشته‌های بود، رمزی است از رشتهٔ اتصال مراتب مختلف از طول نقاط تقاطع تار و بود که هر کدام از آن نقاط برای نقاط زیرین خود علّت به شمار می‌رود. اما همه نقاط خود معلول رشته‌ای اند که همهٔ این علل را به هم متصل می‌گرداند (همچون سوئزاتما در تعالیم وراثته). اما رشتهٔ تار که غلتک تار در بالای دستگاه بافندگی و غلتک پارچه در پایین آن را به هم متصل می‌کند، گویی «مسیری» از بالا به پایین و بالعکس، یا از آسمان به زمین (در قوس نزول) و از زمین به آسمان (در قوس صعود) ایجاد کرده است. نظر به آنکه تار اصل به شمار می‌رود و بود فرع، تار میزان و معیاری است که حرکت راست و درست در مسیر مذکور را معلوم می‌کند و بدین طریق نسبت تار با مفهوم «روش» نیز معلوم می‌شود.

به عنوان خلاصه و نتیجه‌گیری از این بحث، بگوییم که از معنی بنیادین «تار» در نویسهٔ جینگ چهار جهت تمثیلی به دست می‌آید که همه معانی اصلی و فرعی این نویسه مشتق از این جهات تمثیلی است:

(۱) تار با «بافندگی» پیوند دارد؛

(۲) تار رشته‌ای است که از طول منسوج «گذر می‌کند» و به عبارت دیگر آن را «درمی‌نورد»؛

(۳) تار، رشته‌های «عمودی و طولی» در منسوجات را می‌گویند؛

(۴) تار «قوام بخش» منسوج است و نسبت به بود که فرعی‌تر است، «اصلی» به شمار می‌رود.

یکی از معانی اصلی نویسهٔ جینگ همین «تار (بود)» است و دو معنی دیگر از این معنی اصلی (که در عین حال معنی بنیادین نیز است) مشتق می‌شود: (۱) فعل کشیدن رشته‌ها در طول کنار یکدیگر و اصطلاحاً چله کشی؛ (۲) بافندگی کردن.^۱ معنی اصلی «تار» به جهت تمثیلی اول بازمی‌گردد، یعنی همین که با امور «بافندگی» نسبت دارد.

۱. به جهت تقریب به ذهن در فهم اینکه چطور یک کلمه هم «تار» تواند بود و هم «بافندگی کردن»، الفاظ فارسی «رشته» و «رشتن» را می‌توان به یاد آورد.

در اینجا قصد نداشته ایم که شمای تاریخی تطور معانی جینگ را ارائه دهیم، چه کوشش‌هایی از این قبیل، عموماً متزلزل، تخمینی و خدشه بردار است. لیکن می‌توانیم گفت که حرکت از سمت راست به چپ در این نمودار، یعنی از معنی بنیادین و نخستین به سوی معانی اصلی و سپس فرعی، اجمالاً منطبق می‌افتد بر تطورات تاریخی و بسط معانی مختلف این نویسه. اما مفهوم جینگ به عنوان «کتاب مقدس» دست کم به اوایل دوره موسوم به سرزمین‌های جنگنده (۴۷۵ ق.م. - ۲۲۱ ق.م.) بازمی‌گردد و بنابراین آن را یا در زمره نخستین معانی مشتق می‌باید دانست یا در زمره متأخرترین معانی اصلی.

مفهوم کتاب بنیادین یا دفتر مقدس با مفاهیم متعددی که همگی در شمول معانی نویسه جینگ است، پیوند دارد. در خصوص پیوند آن با مفهوم رشته‌های تار در بافندگی به کفایت سخن گفته شد. همچنین، دفتر مقدس با دو مفهوم مشتق از «تار»، یعنی «چله کشی» و خود صنعت «بافندگی» نیز پیوند دارد. «چله کشی» که عبارت است از استقرار رشته‌های تار بر روی دستگاه بافندگی در میان غلتک تار و غلتک پارچه، رمزی است از اتصال مبادی آسمانی از آسمان به زمین. اما کار کتاب مقدس که تار و پود حقایق آسمانی و قوانین زمینی را می‌بافد، خود به تمامه صنعت «بافندگی» است و تطابق تام دارد با نسج عوالم آفاقی و انفسی. مفهوم «گذر کردن»، نازل شدن کتاب مقدس در طول مراتب وجود یعنی گذر کردن از آن مراتب را نمودار می‌کند و این «مسیر» در عین حال همان راهی است که انسان با پیمودن آن در صراط «مستقیم» (جنگ دائو 正道) به مصدر کلام مقدس بازمی‌گردد. از سوی دیگر، کتاب مقدس «معیار و میزانی» است که هم فهم بشری از حقایق آسمانی را تصحیح می‌کند و هم قوانین اجتماعی را معین می‌گرداند و به همین سبب، «علت» استکمال انسان خواهد بود، به شرط رجوع او به کتاب از برای «تدبیر و مهار» امور و بیراهه نرفتن. بنابراین، «روش» تعامل در مرتبه بشری و سلوک به سوی حقایق همه در قبضه کتاب مقدس است. همچنین، بر خلاف کتابهایی که مقید به تبدلات زمانه‌اند، کتاب مقدس رنگ زمان نمی‌پذیرد و واجد «دیوموت و جاودانگی» است. چنانکه در نمودار پیداست، همه این اوصاف از خود نویسه جینگ منتج می‌شود.

منابع

لاتین نویسی نخستین آیتم ارجاعات به ترتیب الفبای فارسی

آدلر: Adler؛ آساندری: Assandri؛ بان گُو: Ban Gu؛ بائو یوین لُنْگ: Bao Yunlong؛ پَنکِنیر: Pankenier؛ جانگ لی: Zhang Li؛ چَنگ سوئِن یینگ: Cheng Xuanying؛ دفتر حَقّانی پردیس بزرگ...: The True Scripture of the Grand...؛ دُوَان یُو شَای: Duan Yucai؛ شابرگ: Schaberg؛ شُو شِن: Xu Shen؛ شُو شَوین: Xu Xun؛ شوان: Schuon؛ کوماراسوامی: Coomaraswamy؛ گنون: Guenon؛ گُو چِی یُنْگ: Guo Qiyong؛ لویس: Lewis؛ لی کی کُک: Lee, Keekok؛ لیو یی مینگ: Liu Yiming؛ هُوای نَان دُزی: Huainanzi؛ یائو سِن جُنْگ: Yao Xinzhong.

فارسی

مولانا، جلال الدین محمد (۱۹۲۵-۱۹۳۳). مثنوی معنوی. به تصحیح رینولد نیکلسون. هلند، لیدن: بریل.
رادپور، اسماعیل (۱۴۰۱). «معانی تمثیلی بی دری جینگ». جاویدان خرد. شماره ۴۱، بهار و تابستان ۱۴۰۱.
گنون، رنه (۱۳۷۴). معانی رمز صلیب: تحقیقی در فن معارف تطبیقی. ترجمه بابک عالیخانی. تهران: سروش.

چینی

- Ban Gu 班固 (02-04-2013). *White Tiger Hall Conference* (baihu tong 白虎通), Chinese Text Project (Ed. Donald Sturgeon). Accessed 08-08-2022. <https://ctext.org/bai-hu-tong>
- Bao Yunlong 鮑雲龍. *Explaining the Subtleties of Celestial Principles* (tianyuan fawei 天原發微), in *The Cannon of Dao*, vol. 16, pp. 656-826.
- Cheng Xuanying 成玄英 (n.d.). *Explaining the Title of Daodejing* (daodejing kaiti 道德經開題), in *The Cannon of Dao*, vol. 9. Pp. 228-32.
- Duan Yucai 段玉裁 (07-05-2005). *Jing de jieci* 經的解釋, Handian 漢典, Accessed 08-08-2022. <https://www.zdic.net/hans/經>
- Huainanzi 淮南子 (02-04-2013). *Huainanzi*. Chinese Text Project (Ed. Donald Sturgeon). Accessed 08-08-2022. <https://ctext.org/huainanzi>
- Liu Yiming 劉一明 (1990). *Explaining the Truths of the Yijing of Confucius* (kongyi chanzhen 孔易闡真). Zhongyi Guzi Pub. 中醫古籍出版社.
- Liu Yiming 劉一明 (1994). *Original Indications of the Journey to the West* (xiyou yuanzhi 西游原旨). Shanghai Guzi Pub. 上海古籍出版社.
- *The Cannon of Dao* (Zhonghua Daozang 中華道藏) (2003). Beijing: Huaxia Pub.
- *The True Scripture of the Grand Cavernous Paradise in the Heaven of Supreme Clarity* (shangqing dadong zhenjing 上清大洞真經), in *The Cannon of Dao*, vol. 1, pp. 1-46.
- Xu Shen 許慎 (07-05-2005). *Jing de jieci* 經的解釋, Handian 漢典, Accessed 08-08-2022. <https://www.zdic.net/hans/經>
- Xu Xun 許遜. *Notes of the Stone Box of the True Lord Xu* (xu zhenjun shihan ji 許真君石函記), in *The Cannon of Dao*, vol. 17, pp. 672-87.

-Zhang Li 張理. *Discussions and Diagrams on the Symbols of Yijing: Inner Section* (yixiang tushuo neipian 易象圖說內篇), in *The Cannon of Dao*, vol. 17, pp. 1-21.

انگلیسی

Reference

- Adler, Joseph (2020). *The Original Meaning of the Yijing: Commentary on the Scripture of Change by Zhu Xi*. New York: Columbia University Press.
- Assandri, Friederike (2021). "Translation of Cheng Xuanying's Explanation of the Title of Laozi's Daode jing". *Companion Website to the Daode jing Commentary of Cheng Xuanying*. Web: <https://global.oup.com/us/companion.websites/9780190876463/res>
- Coomaraswamy, Ananda (1935). "Angel and Titan: An Essay in Vedic Ontology". *Journal of the American Oriental Society*, 55 (4).
- Guenon, Rene (1995). *Fundamental Symbols: the Universal Language of Sacred Science*. Ed. by Michel Valsan, Quinta Essentia.
- Guenon, Rene (1996). *Symbolism of the Cross*. US: Sophia Perennis et Universalis.
- Guo Qiyong (2018). *Studies on Contemporary Chinese Philosophy (1949-2009)*. Translated by Paul J. D'Ambrosio et al. Leiden: Brill.
- Lee, Keekok (2008). *Warp and Weft: Chinese Language and Chinese Culture*. New York: Eloquent Books.
- Lewis, M. Edward (1999). *Writing and Authority in Early China*. New York: State University of New York Press.
- Pankenier, David W. (2015). "Weaving Metaphors and Cosmo-political Thought in Early China". *T'oung Pao 通報*. 101-1-3, pp. 1-34.
- Schaberg, David (2017). "Classics (jing 經)". *The Oxford Handbook of Classical Chinese Literature*. Edited by Wiebke Denecke, Wai-Yee Li, and Xiaofei Tian. Oxford Handbooks Online (oxfordhandbooks.com).
- Schuon, Frithjof (2005a). *Prayer Fashions Man*. Selected and Ed. by James S. Cutsinger. IN, Bloomington: World Wisdom.
- Schuon, Frithjof (2005b). *The Essential Frithjof Schuon*. Ed. by Seyyed Hossein Nasr. IN, Bloomington: World Wisdom.
- Schuon, Frithjof (2014). *In the Face of the Absolute*. IN, Bloomington: World Wisdom.
- Schuon, Frithjof (2018). *The Treasures of Buddhism*. IN, Bloomington: World Wisdom.
- Yao, Xinzong (2000). *An Introduction to Confucianism*. Cambridge University Press.